

КУВЕЙТ, Держава Кувейт (Al-Kuwayt, Dawlat Al-Kuwayt) — держава на Аравійському півострові, у північно-західній частині Перської затоки. Межує на Пн. Зх. з Іраком (довж. кордонів 240 км), на Пд. і Пд. Зх. — із Саудівською Аравією (222 км). До складу К. входить 9 о-вів у Перс. затоці: Бубіян, Файлака, Варба, Куббар, Кару та ін. Площа 17 818 км². Насел. 2 646 314 осіб (2012). Більшість кувейт. громадян мешкає в однойм. столич. місті (2,25 млн осіб), що робить емірат однією з найурбанізованіших країн світу. К. поділяється на 6 мухафазат: Асима (столиця), Ахмаді, Джагра, Мубарак ал-Кабір, Фарванія та Хаваллі. Офіц. мова — арабська (літературна та місц. аравій. діалект), досить поширена англійська. 69 % насел. складають емігранти, які спілкуються своїми нац. мовами (гінді, урду, перська, курдська та ін.). Віросповідання: іслам — 76,7 % (переважно суніти, близько третини — шиїти), християнство — 17,3 %. Грош. одиниця — кувейт. динар (KWD, в межах країни — KD; 1 KWD — 1000 філсів — 3,56 дол. США). К. — конституц. монархія, якою з моменту здобуття незалежності від Великої Британії керує емір через затверджену ним РМ (остан. кабінет сформовано в січні 2014), що складається в основному з чл. його влас. сім'ї (Сабахів). Уряд призначає прем'єр-міністр, його ж самого разом з віце-прем'єрами — емір. Законодавча влада належить Нац. Зборам (Маджліс аль-Умма), 50 чл. яких обираються на 4-річ. термін. Парламент призупиняв діяльність 1976, 1985 та 1999. Емір обирається всередині правлячої сім'ї та затверджується парламентом. голосуванням. Глава держави — емір Сабах ал-Ахмад ал-Джабір ас-Сабах (від 2006). Особисте та цивіл. право К. знач. мірою засновані на шаріаті (мусульман. праві). Низку пунктів комерц. та кримінал. права, що також перебуває під впливом шаріату, запозичено з європ. цивіл. та заг. права, а також з юрид. кодексів Осман. імперії та араб. країн, які самі багато в чому зазнали впливу європ. права. Найвищою апеляц. інстанцією інколи виступає емір. Політ. партії в К. заборонені законом; своїх представників у парламенті мають кілька квазі-політ. організацій. Право голосувати надано тільки кувейт. громадянам — чоловікам віком від 21 р.; заборонено голосувати військовослужбовцям і поліції. Починаючи від 1990-х рр., активізувалися спроби розширити виборче право жінок. 1999 емір оголосив, що дозволяє жінкам голосувати на майбут. виборах; офіційно таке право реалізовано 2005. У 2009 представників жін. статі вперше обрано до парламенту. К. — чл. ООН, СОТ, Організації іслам. співробітництва, Організації араб. країн-експортерів нафти, ОПЕК, Між-нар. організації кримінал. поліції (Інтерпол), ЮНЕСКО, Організації об'єднаних націй з пром. розвитку (ЮНІДО),

Ради співроб-ва араб. країн Перс. затоки (РСАКПЗ). Невеликий емірат є найпосушливішою і найменш гостин. пустелею на Землі. На Пн. — кам'яниста, на Пд. — піщана низовинна пустел. рівнина. Однак його узбережжя (довж. 499 км) містить глибоку гавань — Кувейт. затоку. Річок із постій. стоком немає. Клімат К. пустельний, трохи пом'якшений у прибереж. р-нах теплими водами. За достат. опадів пустеля стає зеленою від серед. березня до кінця квітня. Але під час сухого сезону від квітня до вересня денні температури зазвичай досягають 44 °С, а подеколи й 54 °С. Зима більш приємна (в пустелі трапляються навіть заморозки, однак ніколи на побережжі). Річна кількість опадів у середньому від 25 до 180 мм, в основному в період від жовтня до квітня, хоча зливи можуть принести більше 50 мм опадів за день. Часті вітри з Пн. Зх. прохолодні взимку і навесні та спекотні влітку. Пд.-сх. вітри, як правило, жаркі та вологі, виникають між липнем і жовтнем; жаркі й сухі пд. вітри переважають навесні й на поч. літа. Поширений у червні та липні пн.-зх. вітер шамаль викликає шалені піщані бурі.

Історія м. К. та держави К. бере початок від 18 ст., коли на ці землі з глибин Аравій. п-ова мігрувало плем'я утуб — гілка з декількох сімей племені аніза. Там бедуїни заснували торг. осередок під назвою «К.», яка за походженням є араб. зменшувал. формою від індій. слова «kūt» — «форт». Накопичене багатство, пов'язане з зовн. торгівлею, з часом перетворило його на місто. Початок автоном. існування К. як емірату датують 1756, коли поселенці вирішили призначити шейха з родини Сабахів своїм правителем. Протягом 19 ст. К. розвивався як успішне незалежне торг. співтовариство. Наприкінці століття правитель емірату Абдаллах II (правив 1866–92) почав зближатися з Осман. імперією, хоча він ніколи не віддавав країну під її владу. Ця тенденція змінилася з приходом Мубарака Великого, який захопив владу внаслідок незвич. для К. політ. насильства, вбивши свого брата Абдаллаха. Осман. загроза анексувати К. змусила Мубарака розвивати тісні відносини з Великою Британією. Договір 1899 передав їй контроль над закордон. справами К., а внаслідок 1-ї світової війни емірат став британ. протекторатом. 1922 Велика Британія провела переговори щодо кувейт.-саудів. кордонів, унаслідок яких К. зазнав істот. територіал. втрати. Кордони з Іраком були визначені за Меморандумом 1923 на основі нератифіков. Конвенції 1913. Перші ірак. позови до К. з'явилися 1938, коли в еміраті виявлено нафту. Хоча ні Ірак, ні Осман. імперія ніколи фактично не правили К., Ірак виступив з територіал. претензіями. Того ж року він запропонував риторичну підтримку торг. повстанню проти еміра під

назвою Рух меджлісу. Після його провалу Ірак продовжував висувати вимоги, щонайменше до частини К., зокрема до стратегіч. о-вів Бубіян і Варба. 19 червня 1961 Велика Британія визнала незалежність К., а вже 6 днів по тому Ірак поновив свої претензії, яким дали відсіч спочатку англійці, а потім сили Ліги араб. держав. У жовтні 1963 новий ірак. режим офіційно визнав як незалежність К., так і, відповідно, його держ. кордони, продовжуючи, однак, домагатися доступу до о-вів. Серйоз. загрозою для безпеки К. стала ірано-ірак. війна 1980–88. Побоюючись іран. гегемонії в регіоні, К. не бачив альтернативи наданню Іраку істот. фінанс. підтримки та виступив як життєво важливий канал для військ. поставок. 1981 Іран напав на кувейт. нафтоперероб. комплекс, що спровокувало наступні акти саботажу 1983 і 1986. У 1985 чл. підпіл. проіран. радикал. групи з Іраку спробував убити кувейт. правителя шейха Джабіра ал-Ахмада ас-Сабаха. У вересні 1986 Іран почав концентрувати свої напади на кувейт. танкери в Перс. затоці. Це змусило К. на поч. 1987 звернутися до СРСР (з яким він встановив дипломат. відносини 1963) і США з проханням забезпечити захист для своїх танкерів. Війна водночас сприяла зближенню з консерватив. араб. сусідами К. (Саудівська Аравія, Бахрейн, Катар, Об'єднані Арабські Емірати й Оман), з якими він сформував 1981 РСАКПЗ з метою розвитку тіснішої співпраці з екон. питань та проблем безпеки. Після завершення ірано-ірак. війни 1988 відносини між К. та Іраком почали погіршуватися, а 2 серпня 1990 Ірак несподівано завоював країну. Саме тоді, коли до колиш. британ. протекторату з метою анексії вторглися ірак. війська, крихітна країна, привернула до себе увагу всього світу. Коаліція ООН на чолі зі США змусила ірак. армію залишити К. у лютому 1991 протягом декількох днів, але відступаючи окупанти розграбували країну, підпаливши більшість нафт. свердловин. К. швидко подолав наслідки війни та знову має один із найвищих у світі доходів на душу насел. (понад 42 тис. дол. США). Його зазвичай консерватив. уряд продовжує надавати щедрі матеріал. привілеї для своїх громадян. Нині запаси нафти становлять понад 6 % від світових (близько 102 млрд барелів). Вона складає майже половину ВВП, 95 % експорт. і 95 % держ. доходів. Остан. часом К. взяв на себе зобов'язання збільшити до 2020 видобуток нафти до 4 млн барелів на добу. 2010 ухвалено план екон. розвитку, що зобов'язує протягом 5-ти р. витратити до 130 млрд дол. США на диверсифікацію економіки, зменшення її залежності від нафти, активнішого залучення інвестицій і посилення участі приват. сектора в економіці (більша частина цих коштів ще має бути виділена). Інші сектори економіки К. порівняно слабкі; с. госп-во, виробництво й торгівля складають лише малу частку ВВП. Заг. освіта є повністю безкоштовною та обов'язковою для громадян К. віком від 6 до 14 р. 1966 засн. Кувейт. університет, переважно більшість студентів якого складають кувейтці, і бл. 3/5

— жінки. Функціонують Коледж технол. досліджень та Амер. університет К. Кілька тисяч студентів навчаються у ВНЗх за кордоном, головним чином у США, Великій Британії та Єгипті, як правило, на держ. стипендії. Хоча К. приймає багато аспектів зх. цивілізації, країна залишається культурно консервативною. Її арабо-іслам. спадщина пронизує повсякденне життя. Як і в більшості країн Близького Сходу, підйомом іслам. фундаменталізму в 1970-х і 80-х рр. відбився в заг. поверненні до традиц. звичаїв. Це помітно в повсякден. одязі жінок, які почали одягати хіджаб, або вуаль, набагато більше, ніж у минулому. Права жінок керувати автомобілем і працювати поза домом, як правило, приймаються і не стали предметом громад. обговорення, але питання про надання жінкам права голосу розділило ісламістів: дехто з них прагне застосовувати ще більш консервативні іслам. стандарти, на кшталт тих, що діють у Саудівській Аравії.

Дипломат. відносини між Україною та К. встановлено 18 квітня 1993 під час перебування в К. уряд. делегації України на чолі з Прем'єр-міністром Л. Кучмою. Розвитку двосторон. співробітництва сприяла низка обопіл. візитів на різних рівнях і відкриття посольств. У результаті візитів делегацій з Луган. (2010) та Хмельн. (2012) областей розпочато міжрегіонал. співробітництво. 2013 відбулося друге засідання Міжуряд. укр.-кувейт. комісії з питань екон., тех. та торг. співробітництва. У цьому ж році заг. обсяг товарообігу склав 30,501 млн дол. США. Осн. позиції експорту: ячмінь та ін. зернові; молочна сироватка; м'ясні та їстівні субпродукти птиці; маргарин; труби, трубки і профілі порожнисті, безшовні з чорних металів; повітряні та вакуумні насоси; буд. вироби з пластмас; лісоматеріали. Осн. позиції імпорту: ациклічні спирти та їхні похідні, автомобілі. В Україні станом на 1 січня 2014 офіційно зареєстровано 2 спіл. підприємства з обсягом прямих кувейт. інвестицій 0,1 млн дол. США. Кувейт. інвестиц. адміністрація інвестувала в компанію «СігмаБлейзер» (США), яка працює на укр. ринку (інвестиції в компанію «Воля-кабель») бл. 15 млн дол. США. У вересні 2013 делегація Кувейт. університету на чолі з ректором А. Аль-Бадером відвідала Україну; за результатами візиту укладені меморандуми про взаєморозуміння щодо академіч. співпраці з Київ. університетом та Нац. мед. університетом (Київ). У травні 2012 були проведені перші в історії дипломат. відносин «Дні української культури в Державі Кувейт», у рамках яких відбулася виставка укр. сучас. образотвор. мистецтва та муз. концерт нар. арт. України [Н. Крутової-Шестак](#) і [Б. Сташківа](#) за участі модерн-балету «Життя». Велику зацікавленість у кувейтців викликав концерт солістів і студент. камер. оркестру Нац. муз. академії України імені П. Чайковського, який пройшов у січні 2013 у Нац. музеї К. у рамках щоріч. 19-го культур. фестивалю «Аль-Курейн». У травні 2013 в еміраті відбулася виставка «Петриків. розпис — укр. декор.-орнам. малярство 19–21

ст.». У червні 2013 проведені «Дні кувейт. культури в м. Київ», під час яких були презентовані художні полотна кувейт. митців, виконані муз. твори на традиц. араб. мотиви. За участі членів Кувейт. спілки образотвор. мистецтва, у Києві в лютому 2011 відбулася виставка «Сучас. кувейт. образотвор. мистецтва», а в Ель-Кувейті у листопаді 2011 — «Спогади про Україну». Важливим став візит кувейт. делегації на чолі з міністром охорони здоров'я Г. Ас-Сайєром в Україну (січень 2011), у рамках якого гостей ознайомлено зі здобутками вітчизн. медицини, зокрема роботою Міжнар. клініки віднов. лікування (м. Трускавець Львів. обл.). Згодом там пройшли лікування бл. 200 кувейт. дітей з ураженою централ. нервовою системою. Розгортається співробітництво між ЗМІ обох країн: першим кроком став візит до К. у березні 2010 журналістів «Першого нац. каналу», «5-го каналу» та г. «Сьогодні». Знаковим став візит наприкінці 2011 делегації Спілки кувейт. журналістів в Україну. Налагоджується співробітництво між «Укрінформом» та провід. інформагенцією К. Вдалий виступ молодіж. футбол. команди «Кардинал-Рівне» (2-е м., індивідуал. нагороди: «найкращий голкіпер» та «взірцева команда») на міжнар. клуб. турнірі з футзалу «Mini World Futsal Club Tournament», який проходив під патронатом прем'єр-міністра шейха Дж. М. Ас-Сабаха у м. Ель-Кувейт протягом 6–26 липня 2013, відіграв позитивну роль у підтриманні високого авторитету вітчизн. спортсменів у керівництва та

громадян емірату. 2013 представники К. взяли участь у 12-му Міжнар. турнірі зі спорт. гімнастики на Кубок С. Захарової, який відбувся в Києві. У К. тимчасово перебуває та постійно проживає бл. 300 громадян України. Більшість українців — це дружини та діти громадян емірату та ін. країн (Сирії, Лівану, Йорданії, Єгипту), які працюють у місц. компаніях. Бл. півтори сотні осіб працюють за приват. контрактами у спорт. клубах, мед. галузі, наук. закладах, банках, готел. бізнесі, буд. компаніях, на пром. підприємствах. Важливою подією в житті місц. укр. громади стало створення в січні 2012 Громад. спілки укр.-кувейт. дружби. За ініціативою та актив. участі укр. діаспори і під егідою керівництва емірату проведені «Міжнар. стрілец. змагання» (травень 2012). Подія об'єднала під гаслом «Так — дружбі та партнерству, ні — расизму та екстремізму!» представників місц. громад і дипломат. місій України, Азербайджану, РФ, Сербії та Узбекистану, а також кувейт. громадськості.

Рекомендована література

1. Государство Кувейт: Справоч. Москва, 1990;
2. Близькосхідний кур'єр. 1998. № 2 (номер присвяч. К.); Рибалкін В. С. Перша загальноарабська науково-інформаційна база даних // СС. 2014. № 1.

В. С. Рибалкін

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Кувейт / В. С. Рибалкін // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-553>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).